

**R. P. Ildephonsi Peñafiel E' Societate Jesu, Quondam In
Cusquensi Collegio Sacrae Theologiae Primarij
Antecessoris ... Theologia Scholastica Naturalis**

Peñafiel, Alonso

Lugduni, M.DC.LXXIIX.

2. Rationibus probatur conclusio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95892](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95892)

nobis fere non advertentibus artificiose moveantur; ergo datur comprincipium aliquod conatum supplens, & hoc est habitus, vel voca illum sicut libuerit, dummodo concedas qualitatem novam vsu compari.

In alijs autem facultatibus sensus non dantur habitus, quia non experimur vsu facilitatem acquiri, & quia magis excitantur per modum naturæ per obiecti præsentiam. Ratio autem diversitatis est, quia priores aut cognoscunt rationem boni, & mali ut phantasia, vel illud prosequuntur, aut fugiunt, & sic habent veluti rationem aliquam indifferentiæ, & universalitatis ad quam determinandam datur aliquid inclinandans per modum comprincipij, vsu comparati; potentia autem motiva subternitur varijs artificijs, & ita variæ in lingua, manibus, & pedibus dantur facilitates, quarum nihil in alijs potentijs invenitur.

SECTIO II.

Utrum in intellectu detur habitus.

⁹ CUM nonnullis negat P. Hur. cuius fundamentum sunt duo: primo, quia intellectus est causa omnino necessaria ut est visus, & auditus propositis obiectis; ergo est habituum incapax, qui tantum ponuntur ad inclinandam potentiam, qui finis cessat cum potentia est ad aliquid omnino inclinata.

¹⁰ Secundo, quia ad prima principia sufficit species, qua intellectus ad assentiendum determinatur; ad conclusionem determinant præmissæ omnino; ergo superfluous est habitus.

SVBSECTO I.

Nostre sententia proponitur, & probatur.

¹¹ CONCLUSIO: in intellectu dantur veri, & proprii habitus, sic P. Suarez in metaphysica tom. 2. disp. 44. de habitibus sect. 4. §. nihilominus tam. num. 3. Salas disp. 2. sect. 4. disp. 78. num. 14. Rubius, Azor, Valensia, Conimbricenses, & alij.

¹² Est manifesta sententia Divi Thomæ 1. 2. q. 54. art. 4. ubi sic ait, ille qui in aliqua scientia acquirit per demonstrationem scientiam unius conclusionis habet quidem habitum; sed imperfecte, cum vero acquirit per aliquam demonstrationem scientiam conclusionis alterius non aggeneratur in eo alius habitus: sed habitus qui prius inhaeret fit perfectior, sic Divus Thomas.

¹³ Ad quæ nequit dici intelligenda esse de coordinatione specierum, cum certum sit ad novam rem cognoscendam novam advenire speciem. Item ipse Angelicus Doctor eadem 1. 2. q. 51. art. 2. & 3. dicit habitus intellectuales acquiri per actus intellectus, per ipsosque perfici, & q. 54. supra citata, art. 4. expresse dicit habitum esse simplicem qualitatem, & minime continere in se pluralitatem: atqui coordinatio specierum dicit pluralitatem necessario, quia coordinatio est dispositio plurium; ergo habitus secundum Divum Thomam non est coordinatio specierum formaliter: sed tantum effective, quatenus habi-

tus est habitus, quam intellectus acquirit ad ordinate utendum his speciebus, & recte iudicandum secundum illas; & in hunc modum existimo cum P. Suarez interpretandum esse Divum Thomam quotiescumque habitum scientiæ appellat ordinationem specierum; non enim solas species posuit in intellectu, ut ex alijs locis constat. Nec intelligere potuit illam ordinationem esse aliquid reale additum speciebus, & intrinsece seu formaliter in eis existens, quia talis ordinationis intelligibilis non est, ut ex infra dicendis patebit; debet ergo intelligi de ordinatione quasi efectiva, seu extrinseca quam habent species ex vi habitus scientiæ, cuius sunt veluti instrumenta.

Nec refert quod quest. 24. de veritate, art. 2. dixerit, quod specierum aliquis ordinatio habitum efficit; imo si hæc verba in rigore sumantur potius nobis favent, quia distinguit habitum ab speciebus; unde per ordinationem specierum sibi intelligere possumus non habitualem ordinationem, sed actualem, id est, ordinatum vsum earum, quo habitum acquirimus, & eodem modo intelligendum est, id, quod ait Divus Thomas scientiam nimirum habitum augeri acquirendo novas species, non est intelligendum formaliter: sed causaliter, quia nimirum acquisitionis novis speciebus fiunt actus, quibus habitus augeatur. Non est autem inconveniens admittere interdum nomine scientiæ significari ipsum habitum cum suis speciebus, & hoc modo aliquas denominationes accipere ratione specierum, non tamen propterea excluditur habitus iudicativus ab speciebus distinctus.

Est etiam expressa sententia Aristotelis, qui 6. 14. Ethicorum, cap. 3. & 1. posteriorum cap. 28. & c. 26. dividit virtutes mentis in intellectum, sapientiam, scientiam, prudentiam, & artem; & lib. 1. Ethicorum, cap. 13. ponuntur ab Aristotele habitus intellectuales, qui sunt virtutes in intellectu, & lib. 2. cap. 1. quinque numerantur ab ipso lib. aut. 6. cap. 3. earum duas docet esse practicas, scilicet artem, & prudentiam, quas certe non constat consistere in solis speciebus, quæ facile acquiruntur, & memoriæ etiam mandantur; sed in alio habitu magno vsu, & habitudine acquisito; unde sæpe Aristoteles, quoad hoc equiparat duos habitus virtutibus moralibus, ut patet ex 9. metaphysicorum, & 2. Ethicorum, cap. 1.

SVBSECTIO II.

Rationibus probatur conclusio.

PRIMO, nam in intelligendo est difficultas, quod experientia constat (quod si adversarij illam negent, gratias agant numini quod aperuerit illis sensum, & dederit illis intelligentiam, & faciem eisdem ad scientias abstrusas, & reconditas aditum referaverit), & faretur id sacra Scriptura, dicens alicubi cunctæ res difficiles, nec valet eas homo explicare sermone, & alibi deprimit terrena inhabitatio sensum multum cogitantem; cum ergo difficultas sit providentissima naturæ incumbere ut habitus, & facilitates impertiretur intellectui, quibus vinceretur illa, & ita vsu, evenit, ut exercitio scientiarum evadamus scientissimi.

Nec

- 16 Necessitas id esse ob perfectiorem speciem, nam species non præbet facilitatem: ergo illa non sufficit; probatur antecedens, nam species tantum requiritur ob determinationem potentiae: sed determinatio, & facilitas sunt diversae: ergo talis facilitas non tribuitur ab specie: maior est clara, & doctrina communis, eorum quibuscum pugnamus, in effectu enim tantum formalitas talitatis speciei respondet; item datur determinatio speciei, & non facilitas; ergo facilitas ab specie non provenit; probatur antecedens, nam si homini logice in expeto dicas ut tibi ex his tribus terminis; homo, animal, Petrus efficiat syllogismum in forma, & figura, non ita facile illum efficiet, ac ille qui præcepta Logice iam pridem hausit, imo egerime, & difficillime id executioni mandabit, quæ difficultas non provenit ex defectu specierum, nam ille omnium illorum habet species; ergo ex defectu habitus promptitudinem tribuentis.
- 17 Dices id provenire ex eo quod non habeat perfectionem specierum.
- 18 Sed contra, nam qualibet speciei imperfectio sufficit; ista enim tantum requiruntur ratione determinationis ut dixi. Et præterea cum intellectus sit causa necessaria necessario determinabitur, quod est tum fundamentum. Denique perfectio specierum erit ad perfectiorem cognitionem, diversum autem est esse cognitionem perfectam, & facilem, nam facilitas stare cum imperfectione potest, actus enim imperfectos facillime exercemus: ergo pro facilitate diversum principium est ponendum.
- 19 Vergetur, quia sine specie nullo modo fieri potest actus à tali specie proveniens, species enim ex eo quod complet incomplementum potentiae in genere causæ, est simpliciter necessaria ad operandum actum ad quem inclinat talis species, & cuius virtualis representatio est; potentia enim visiva sine specie impressa lucis nullo modo producere potest actum videndi lucem, & sic de cæteris potentijs, quia potentiae sunt causae partiales, & ex se insufficientes ad actum sive perfectum, sive imperfectum sine concursu speciei sive perfectæ, sive imperfectæ; unde à posteriori evidenter colligitur duos homines unum, qui multo temporis spatio egerime, & difficillime fecit aliquem actum, sive concionandi, sive arguendi, &c. qui in se bonus, & perfectus sit (multi enim ut ipsa evidens experientia docet, licet tardissime, & difficille operentur, perfectum opus, & consummatum solent efficere, quod propter evidentiam experientiae nullus audebit negare) alterum, qui facillime idem aut æque perfectum opus operatur habere species impressas æque perfectas illius operis, quia si illas non haberent, nec tarde nec facile possent producere illud opus, quia species, ut dixi, est ita necessaria ad operandum ut sine illa nullo modo possit potentia facere talem actum.
- 20 Et nihilominus ij duo homines qui æquales essent in speciebus impressis non essent æquales in facilitate producendi; siquidem unus facillime, alter difficillime idem, vel æque perfectum opus operaretur; ergo facile operari non provenit à perfectione, vel imperfectione speciei, vel à quacumque ratione se habente ex parte specierum, sive sit ordinatio, sive intentio, &c. patet hæc consequentia, quia adhuc stante perfecta specie non datur facilitas in operando; ergo facilitas
- R. P. de ph. de Penafiel Theol. Schol. Tom. I.

separatur ab illis speciebus perfectis, & ordinatis, separari enim est dari unum sine alio; ergo ordinatio, & perfectio specierum distinguitur à tali facilitate in operando; ac proinde non erunt idem à parte rei, quia quæ separantur realiter distinguuntur, & non sunt idem.

Declaratur amplius, species perfectæ, & ordinatæ sunt causæ naturales, & non liberæ operis perfecti, & ordinati: ergo tales species operantur quantum possunt; sed in illo, qui tarde, & difficillime efficit opus perfectum, & ordinatum non producit facile: ergo facile producere non est effectus specierum perfectarum, & ordinatarum, quia si esset effectus, esset naturalis, & necessarius effectus, ac proinde necessario, & naturaliter produceretur ab speciebus ordinatis, & perfectis operantibus quantum possunt existentibus in potentia: atqui facile producere non oritur à tali potentia etiam stantibus speciebus perfectis, & ordinatis: ergo facile producere non procedit tanquam à causa ab speciebus perfectis, & ordinatis: ergo procedit ab alia causa distincta à talibus speciebus perfectis, & ordinatis nempe à facilitate: sed facilitas est habitus: ergo iam datur habitus in potentia intellectiva.

Præterea, quia hic, qui difficillime actum faciebat, etiam habendo species ordinatas, & perfectas ut nuper demonstravimus, per continuationem, & repetitionem eiusdem actus, multo tempore acquisivit promptitudinem in tali opere efficiendo, quam antea non habebat, etiam si haberet species perfectas, & ordinatas, ratione quarum, licet egerime, & difficillime opus perfectum, & ordinatum effiebat; ergo talis promptitudo acquisita per repetitionem, & replicationem, eiusdem actus distinguitur ab speciebus perfectis, & ordinatis; patet hæc consequentia, quia statim ac fecit primum actum perfectum, & ordinatum, etiam si cum difficultate faceret illum, habebat species perfectas, & ordinatas, quæ sunt causæ naturales simpliciter necessariae ad faciendum actum perfectum, & ordinatum, & nihilominus non habebat potentia promptitudinem, ad illum actum faciendum; siquidem maximam difficultatem habebat potentia ad illum actum, ordinatum, & perfectum efficiendum; atqui in eadem potentia non possunt esse simul promptitudo ad actum, & difficultas ad faciendum illum, quia difficultas, & promptitudo ad operandum opponuntur inter se; ergo promptitudo illa, & species perfectæ, & ordinatæ fuerunt separatæ realiter quando primum actum efficiēbat potentia, sed ea quæ sparantur, ut iam diximus, distinguuntur realiter; ergo promptitudo, & species ordinatæ, & perfectæ distinguuntur à parte rei.

Tunc sic, promptitudo ad operandum actum est facilitas ad efficiendum illum: sed facilitas ad efficiendum actum est habitus: ergo in intellectu datur habitus distinctus à parte rei ab speciebus ordinatis, & perfectis.

Secundo principaliter sic probatur, confirmando nuper dicta, quia species impressæ intellectui ex se solum possunt representare res simplices, & incomplexas: ergo ex vi illarum dantur, vel ex quacumque collectione earum, non fit homo facilis ad operandum actum scientificum, ac proinde non fit sciens, aut prudens: sed ex habitu, facilitate, & promptitudine utendi convenienter his speciebus, & componendi, ac discurrendi,

Pppp &

& præsertim iudicandi de rebus apprehensis, seu representatis per illas.

25 Dices hominem esse prudentem, & scientem non ex vi collectionis dumtaxat specierum: sed potius ex vi ordinationis illarum.

26 Sed contra manifeste, nam hæc ordinatio vt ponitur ab adversarijs videtur ficticia, & sine fundamento, quod vt clarius pateat, inquiri ab illis, quidnam sit hæc specierum ordinatio, nam species solum sunt qualitates quædam inhærentes intellectui in actu primo inter quas secundum se nullus potest intelligi ordo, nec secundum situm, cum sint in subiecto indivisibili, nec secundum inhærendi modum, quia vna non inhæret mediante alia, neque secundum aliquod aliud genus causalitatis, aut successionis vt per se constat: ergo ordinatio specierum nihil esse potest nisi habilitatem, promptitudinem, facilitatem, & habitum, quem intellectus acquirit ad ordinate vtendum his speciebus, & recte iudicandum secundum illas, ita vt talis habilitas non se teneat ex parte specierum formaliter, vt forma informans illas: sed potius se teneat ex parte potentie ad vtendum talibus speciebus vt convenit; vnde illa nullo modo debet dici esse species ipsas, nam species intelligibiles non requiruntur, nec se tenent ex parte potentie ad facilitandam illam, vt prompte operetur: sed potius requiruntur, & exiguntur ex parte obiecti ad supplendam præsentiam illius, qua determinaret potentiam ad sui representationem faciendam, quam non faceret illa si non determinaretur; vnde quia obiectum per se ipsum non potest determinare potentiam imprimere speciem illi, & subrogat illam vt tanquam vicarium, & semen ipsius concurrat cum potentia ad tale opus determinatum, quod non posset producere sola potentia sine concursu talis speciei; vnde illa est simpliciter necessaria ad operationem, & non tantum ad melius, hoc est facilius, & promptius, & habilius talem operationem faciendam sicut habitus; ergo præter species intelligibiles requiruntur habitus in intellectu, qui adiuvant illum ex parte ipsius, & ad assentiendum, & iudicandum faciem, & promptum reddant eundem: patet consequentia, quia intellectus in artificiose iudicando, & discurrendo tum secundum regulas Logice, tum secundum Canones Poësis, & Rethoricæ, maximam difficultatem patitur etiam post acquisitas species obiectorum, vt iam satis probavi, & ideo in principio magna inquisitione, & consideratione indiget; post consuetudinem vero, vel frequentiam actuum, magnam experitur facilitatem: ergo signum evidens est post talem frequentationem, & repetitionem actuum, acquiri habitum distinctum à parte rei ab ipsis speciebus.

27 Quod etiam inductione constat, nam in intellectu vt optime advertit Pater Suarez, quidam sunt habitus, qui dicuntur virtutes, & alij qui non sunt virtutes, & similiter, quidam dicuntur practici, alij vero speculativi: hæc autem distinctiones vix, aut nullo modo possunt applicari ad species intelligibiles. Rursus de habitibus, qui non sunt virtutes, negari non potest quin sint distincti ab speciebus, quia etiam post acquisitas species, imo, & post actualem considerationem medijs seu rationis assentiendi adhuc intellectus est indeterminatus: ergo est capax ha-

bitus, quo in ea determinatione facilitatem, & promptitudinem acquirit.

Dices eam determinationem esse à voluntate 28 movente intellectum, & ideo non esse necessarium habitum in intellectu, quia posita motione voluntatis intellectus ex necessitate essentiali respondetur etiam si in his actibus voluntas aliquo modo moveat intellectum, etiam ex parte eius postulare optimam dispositionem, vt prompte, & faciliter obediat, maxime cum intellectus non moveatur à voluntate ad assensum nisi rationali modo; atque ita in assensu fidei divina præter habitum piæ affectionis qui est in voluntate, ponunt Theologi in intellectu habitum fidei divine, & proportionali modo datur habitus intellectualis fidei humanæ vel opinionis.

Confirmatur, quia duplex est potentia naturalis, alia quæ incapax est facilitatis ratione vsus, & actuum frequentationis, sicut etiam incapax est artificialis rationis in entitate suorum actuum, vt v. g. potentia visiva, & pene omnes sensus interni, & externi, inter quas etiam numeranda est potentia nutritiva, & hæc potentie adeo determinatæ sunt ad substantiam, & modum actus, vt ad illa nullo indigeant adiumento facilitante, quia ex sua natura semper faciles sunt, & sine ulla difficultate actus operantur; vnde tam facilis est potentia visiva, quoad primum actum quam quoad ceteros, neque viliam difficultatem patitur in operationibus exercendis, ac proinde repetitione, ac frequentatione actuum videndi nullam facilitatem acquirit: sed facilitas ad operandum est habitus: ergo nullum habitum acquirit replicatione actuum, & ideo dicitur ab Aristotele, & Divo Thoma esse incapacem habitus.

Alia potentia naturalis datur, quæ difficultatem patitur in operationibus, quia est capax, vel artificij vel alterius rationis in suis actibus ad quæ non est omnino determinata, nam est indifferens ad artificiosum opus, & ad opus sine artificio factum, vt evidenter patet in potentia motiva quæ reperitur in pedibus, & in manibus, ac cæteris partibus corporis humani, quæ ex eo quod subdita sit voluntati, & intellectui humano, dirigitur ab illis ad artificiose operandum, vt videre est in saltando in cytharam pulsando, scribendo, canendo, & cæteris, ad quos actus artificiose factos ex se non omnino determinata est, quia potius ex se magis inclinatur in opera non artificiose facta, ratione cuius vt artificiose operatur indiget directione, & regulis artis, sine quibus absque dubio maxime erraret, vt passim experientia constat. Quapropter non statim, sed multo temporis intervallo assuescit ad talia opera cum rectitudine faciendi, quia multam difficultatem patitur in talibus operibus exercendis secundum Canones, & regulas artium, ac proinde vsu, & exercitatione circa illa facilitatem maxime acquirit, habiliusque magis, & prompta in dies redditur ratione talis facilitatis frequentatione, & repetitione actuum acquisitæ: sed talis facilitas est sine dubio habitus, vt ex definitione supra posita patet: ergo licet aliqua potentia naturalis (ex eo quod omnino determinata sint quoad modum operandi, & quoad substantiam actus, & propterea nullam difficultatem patiantur, vt patet in exemplo posito: potentia visiva) sint incapaces habitus, nihilomi-

nus aliæ potentie naturales, quia difficultatem patiuntur in operationibus, &c. sunt capaces habitus.

31. Tunc sic. Intellectus licet sit potentia naturalis, habet difficultatem in actibus, & est indifferens ad artificiose operandum, & sine artificio, subditurque potentie omnino liberæ, & indifferenti, indigetque regulis, & canonibus artis ad non errandū, &c. ergo licet sit potentia naturalis indiget aliqua facilitate ad vincendam difficultatem, quam habet, (contraria enim contrariis vincuntur, & superantur) quam facilitatem frequentatione, & usu actuum acquirit propter quam promptior, & habilior in dies redditur, ut ipsa evidenti experientia patet ad actus scientiarum, & artium recte faciendos; Quis enim potest dicere hominem studio scientiarum deditum nullam acquirere facilitatem circa conciones, orationes Rhetoricas, carmina, argumenta Logica, disceptos Philosophicos, metaphysicos exercendos assequi usu, & repetitione huiusmodi actuum? certe hoc in dubium revocaret lucem meridianam iret inficias.

32. Sed facilitas acquisita per actus est habitus; ergo intellectus habet habitus circa scientias, & artes.

33. Declaro amplius hoc, & per impossibile supponamus circa evidentes conclusiones sufficere species ordinatas, & intellectum non indigere habitu circa illas, nihilominus quando ultra evidentes cognitiones, & singulares effectus clare, & manifeste cognitos ex illis devenit est ad iudicium probabile, & opinativum alicuius conclusionis indicatæ in illis effectibus, &c. ut postea intellectus ad hoc iudicium sit magis propensus non sufficiunt species, sed necessarius est habitus. Tum quia etiam in principio, licet intellectus magna perspicacitate, & facilitate videret talem conclusionem per talia signa verisimiliter indicari, nihilominus adhuc maneret quasi anceps, & indeterminatus an ita esset necne, & in hac indeterminatione ex natura rei necessario inest aliqua difficultas, quæ sine dubio minuitur ex consuetudine assentiendi alteri parti: sed hæc diminutio difficultatis ab habitu provenit, nec potest aliunde provenire; ergo in intellectu datur aliquis habitus saltem opinativus.

34. Tum etiam, quia sicut intellectus potest facile recordari postea omnium signorum, vel coniecturarum, quæ ipsum ad talem assensum induxerunt, ita etiam potest facile non statim applicare mentem ad hæc omnia consideranda, & nihilominus proposita illa probabilis propositione ex usu poterit maiori facilitate, & propensione, ad illius assensum determinari, quæ facilitas, ut iam diximus habitus est sine dubio.

35. Ultimo sic arguuntur. In voluntate à te ponuntur habitus; ergo & in intellectu, probo consequentiam, nam etiam si voluntas multos habeat actus necessarios, nihilominus habet habitum, ex quo proveniunt tales actus, ut sunt actus primo primi, qui subiti dicuntur, qui multoties ante advertentiam necessariam ad libertatem pullulant, & emergunt ratione habitus; unde ex Aristotele, quem omnes admittunt, in subitis dicimur ex habitu operari; ergo licet intellectus habeat actus necessarios poterit habere habitus ex quibus tales actus oriantur cum facilitate.

36. Imo si habitus tolluntur ex intellectu, sequitur in voluntate non esse ponendos, probo sequens. R. P. Ildeph. de Peña, Theol. Schol. Tom. I.

Iam, nam habitus ponitur à vobis in voluntate ut eius indifferentia determinetur; est enim liberæ; sed ad hoc sufficit perfectio specierum: ergo in illa habitus non sunt ponendi; probo minorem, nam cognitio, ut ait Hurtado, determinat voluntatem, imo impellit eam: ergo aliquo modo indifferentiam flectit; ergo quo perfectior fuerit cognitio magis flectet, & inclinabit etiam perfectissima maxime; cur ergo aliud principium sit ponendum? equidem ego libentius habitus prorsus tollerem, quam illos vni non alteri potentie negarem; eos enim ex difficultate quam paulatim videmus vinci colligimus, quæ non magis appareret in voluntate, quam in mente.

SECTIO VLTIMA.

Argumenta Adversaria solvantur.

AD primum respondeo, quod quamvis intellectus sit potentia naturaliter agens, nihilominus ut optime advertit P. Suarez ex parte obiectorum, & mediorum quibus vitur ad ferendum de rebus iudicium sæpe non satis determinatur, neque necessitatur, & tunc est utilis habitus ad inclinandum intellectum in unam partem potius quam in aliam, imo etiam quando ratio seu medium asserendi est evidens non semper actu, & formaliter applicatur seu consideratur: habitus autem deservit ut feratur iudicium absolute expressa, & formali applicatione medij, ut in exemplo illo de actu scientiæ, quamvis ante habitum acquisitum non possit quis præbere assensum evidentem conclusionem nisi adhibita formali, & expressa demonstratione, tamen post acquisitum habitum non semper indiget illo discursu, sed proposita tali veritate, statim ex habitu illi præbet assensum evidentem. Et si quis postea velit demonstrationem applicare, etiam ad hoc erit utilis habitus ut multo promptius, & facilius possit uti speciebus ad applicandum proprium medium, quo talis veritas demonstranda est; sicut etiam ad assensum scientificum necessaria est evidentiæ non tantum præmissarum, sed etiam illationis, & tamen non est necesse, ut quotiescumque assensus scientiæ eliciendus est, feratur expressum, ac formale iudicium de bonitate illationis, sed sufficit, ut ex habitu id faciat intellectus tanquam quidpiam evidens, & certum, & ad hoc multum deservit habitus dialecticæ. Denique eadem ratione etiam circa prima principia potest acquiri habitus, quia licet in se sint per se nota, nos vero in eis agnoscendis sæpe difficultatem patimur; unde talis habitus deservit, ut debite componendo ipsos terminos per species apprehensos, facilius veritatem intueamur immediata eorum connexionem.

Aliter alij probabiliter respondent, dicentes; 38 habitum non pugnare cum necessitate, quia id quod necessario fit, fieri potest cum maiori, aut minori conatu potentie quem habitus supplet.

Ad secundum eodem modo potest responderi dicendo ad omnia illa habitus dari, quia omnia illa fieri possunt cum maiori aut minori conatu potentie, ac proinde ad omnem actum intellectus habitum posse dari, quia ille potest cum minori conatu potentie fieri pro quo supplendo habitus requiruntur.